УДК 811.111’42

Т. В. Подуфалова

ПРОФЕСІЙНИЙ СТЕРЕОТИП СПОРТСМЕНА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРВ’Ю ЗІ СПОРТСМЕНАМИ, ТРЕНЕРАМИ Й МЕДИКАМИ НА YOUTUBE-КАНАЛАХ)

У статті визначається когнітивна структура професійного стереотипу спортсмена в американській лінгвокультурі на матеріалі інтерв’ю зі спортсменами, тренерами й медиками, розміщених на YouTube-каналах. Виокремлено два блоки компонентів структури: 1) стереотипізовані ознаки: професійна роль, ціннісні пріоритети, фізичні, вольові, інтелектуальні та моральні якості спортсменів; 2) аксіологічні ознаки: раціональна й емоційна оцінка стереотипізованих ознак. Виявлено перевагу позитивних стереотипів спортсмена, які здебільшого підтверджуються професійними спортсменами, тоді як більшість негативних стереотипів спростовується ними, що свідчить про хибність певних стереотипів і незастосовність їх до всіх спортсменів.

***Ключові слова**: професійний стереотип спортсмена, когнітивна структура професійного стереотипу спортсмена, стереотипізовані (типові) ознаки, аксіологічні ознаки, професійна роль, ціннісні пріоритети, індикатори стереотипності.*

Podufalova, T. The Professional Athlete Stereotype in American Linguistic Culture (A Study of YouTube Interviews with Athletes, Coaches, and Health Professionals). *The topicality of the research is determined by the necessity to identify linguistic means of the professional athlete stereotype expression in interviews with American professional athletes, coaches, and healthcare professionals to create a holistic view of such processes as stereotyping and “destereotyping” of a professional athlete, as well as the role of the professional athlete stereotype in American linguistic culture and American society’s attitudes towards professional athletes and sports in general. The aim of the research is to establish the structure of the professional athlete stereotype in American linguistic culture and its verbalisation in YouTube interviews with American athletes, coaches, and healthcare professionals. The objectives of the research are as follows: 1) to define the terms “professional stereotype” and “professional stereotype structure” from a linguocognitive perspective; 2) to develop the professional athlete stereotype structure in American linguistic culture and identify means of its verbalization in YouTube interviews with American athletes, coaches, and healthcare professionals; 3) to reveal professional American athletes’ attitudes towards the identified stereotypes. The structure of the professional athlete stereotype comprises two blocks of components: 1) stereotyped features, including the athlete’s professional role, value priorities, physical, volitional, intellectual, and moral qualities; 2) axiological*

https://doi.org/10.34142/23127546.2026.64.15

CC BY NC

features, including rational and emotional evaluation of the stereotyped features. The key components of the structure are the interconnected professional roles (physical training and participating in competitions) and value priorities (winning a competition, achieving the best results), which are expressed in the stereotypical judgement "Professional athletes work hard to achieve the best results in a competition". These components predetermine the stereotyping of other qualities, which are differently evaluated in American society. The majority of the athlete's stereotyped features, expressed in both lexicographical sources and interviews, particularly physical qualities (hard work, perseverance, competitiveness, and commitment), are positively evaluated by American society and are confirmed by the athletes. Intellectual qualities, such as low education levels and limited sports interests, mental health problems, dishonesty and doping are negatively evaluated by American society but mostly refuted by the athletes. Evaluative, emotive and metaphorical lexis is predominant in the verbalisation of the identified components of the professional athlete stereotype structure. The stereotype indicators used in the interviews include adjectives like "real" and "true," quantifiers such as "all," "most," "many," and "majority," adverbs of frequency (like "always" and "usually"), the structure of conditional sentences, and the comparative structure "the…the…."

Keywords: *professional athlete stereotype, professional athlete stereotype structure, stereotyped (typical) features, axiological features, professional role, value priorities, stereotype indicators.*

Вступ

Спорт – невід'ємна частина національної культури США. Через інтерес переважної частини населення до спорту автоматично виникають і, як наслідок, розповсюджуються стереотипні уявлення про діяльність і різні якості спортсменів як професіоналів. Медіа водночас фіксують і формують стереотипні уявлення про спортсменів. Аналіз інтерв'ю з професійними спортсменами, їхніми тренерами й медиками дозволяє не тільки виявити ці уявлення, а й визначити ставлення спортсменів до цих стереотипів, які можуть підтвердити або спростувати поширені стереотипи про спортсменів. Актуальність теми дослідження, відповідно, зумовлена необхідністю виявлення засобів вербалізації професійного стереотипу спортсмена в інтерв'ю з американськими спортсменами, тренерами й медиками для створення цілісних уявлень про процеси стереотипізації і «дестереотипізації» професійного спортсмена, місце професійного стереотипу спортсмена в американській лінгвокультурі, оцінне ставлення американської спільноти до професійних спортсменів і спорту взагалі.

Огляд робіт із проблеми професійного стереотипу в лінгвістиці й інших гуманітарних науках, зокрема соціальній психології, представлено в одній із наших попередніх робіт (Podufalova, 2022), у якій також окреслено можливості побудови когнітивної структури професійного стереотипу на мовному матеріалі. Професійні стереотипи є передусім предметом соціальних і психологічних досліджень (Давидова, 2017; Самкова, 2017). Лінгвістичні розвідки присвячено професійним стереотипам військового (Pelepeichenko, & Podufalova, 2020; Подуфалова, 2023) і програміста (Lyubymova, 2018). Робіт, присвячених аналізу професійного стереотипу спортсмена, нами не було виявлено, але було розглянуто роботи, предметом дослідження яких є формування іміджу спортсмена в мас-медіа (Akranglyte, Andriukaitienė, & Bilohur, 2020) і концептосфера СПОРТ у сучасному українському медійному просторі (Мандич, 2023).

Мета цього дослідження – визначити когнітивну структуру професійного стереотипу спортсмена в американській лінгвокультурі та засоби вербалізації компонентів цієї структури в інтерв'ю з американськими спортсменами, тренерами й медиками, опублікованими на YouTube-каналах. Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**: 1) визначити поняття «професійний стереотип», «структура професійного стереотипу» в лінгвокогнітивному аспекті; 2) виявити компоненти когнітивної структури професійного стереотипу спортсмена й засоби їхньої вербалізації в інтерв'ю з американськими спортсменами, тренерами й медиками на YouTube-каналах; 3) визначити ставлення американських професійних спортсменів до виявлених стереотипних ознак. **Матеріалом** для дослідження слугували 18 інтерв'ю з американськими спортсменами, тренерами й медиками на YouTube-каналах, у яких вербалізовано стереотипні уявлення про якості та діяльність професійних спортсменів.

Методи дослідження

У роботі використовувалися такі методи дослідження: критичний аналіз наукової літератури (для визначення теоретичних засад дослідження), систематизація й узагальнення інформації (для визначення ключових теоретичних понять, насамперед професійного стереотипу, та підбиття підсумків здійсненого дослідження), компонентний аналіз і синтез (для виявлення традиційних стереотипних

уявлень про спортсмена, зафіксованих у лексикографічних джерелах), метод моделювання (для визначення когнітивної структури професійного стереотипу спортсмена), описовий і класифікаційний методи (для визначення компонентів структури професійного стереотипу спортсмена й відповідних стереотипних суджень, вербалізованих у досліджуваних інтерв'ю), елементи дискурс-аналізу (для визначення ставлення професійних спортсменів до поширених стереотипних уявлень про їхні якості та діяльність).

Виклад основного матеріалу

Стереотип є об'єктом дослідження різних, переважно суміжних, наук, зокрема соціології, (соціальної) психології, соціальних комунікацій, культурології, лінгвістики, лінгвокультурології тощо. Соціолог В. Ліппманн, який увів термін «стереотип» в науковий обіг, визначав стереотипи як «картинки в нашій голові» (Lippmann, 1922/1991). Загальносемантичне визначення стереотипу запропоновано філософом Г. Патнемом, який розуміє стереотип як певне конвенційне уявлення, пов'язане з терміном природного виду: «загальноприйняте (часто навмисне) уявлення (яке може бути абсолютно неточним) про те, на що схожий, чим є і як поводиться X» (Putnam, 1975: 249). На думку науковця, стереотип містить у собі стандартизований опис рис певного природного виду (тварини, рослини, природної речовини, фізичного явища), які вважаються типовими або звичайними (наприклад, жовтий колір та кислий смак лимона). Стереотип є тим мінімумом інформації, яким має оволодіти носій мови, щоб вільно використовувати слово, розуміючи його значення (Putnam, 1975). Сучасні лінгвістичні дослідники стереотипів у взаємопов'язаних галузях лінгвокультурології, етнолінгвістики й когнітивної лінгвістики (Bartmiński, 2017; Niebrzegowska-Bartmińska, 2013) визначають стереотип як «сегмент» картини світу, «ментальну картинку» про будь-який об'єкт дійсності, спираючись на трактування стереотипу В. Ліппманном і Г. Патнемом, які підкреслювали когнітивні функції стереотипів. Етнолінгвісти Є. Бартмінський, С. Небжеговська-Бартмінська та інші для реконструкції стереотипів використовують метод когнітивної дефініції, що залучає дані трьох типів: 1) мовну систему, 2) результати експериментальних досліджень, 3) тексти різних жанрів, – на основі яких виокремлюються певні стійкі ознаки об'єкта й відповідні судження

про нього, що далі групуються в однорідні блоки, які називаються фасетами (Niebrzegowska-Bartmińska, 2013: 201).

Поняття професійного стереотипу як різновиду соціального стереотипу є більш розробленим і дослідженим у психології, ніж у лінгвістиці. У соціальній психології під соціальним стереотипом розуміють «схематизовану, спрощену характеристику соціальних об'єктів чи явищ, стійкий образ або уявлення про певний об'єкт, клас об'єктів чи соціальну групу» (Самкова, 2017: 6), а професійний стереотип, або соціальний стереотип професії, визначають як «узагальнені, стійкі, спрощені, схематизовані, емоційно забарвлені утворення, які засвоюються індивідом у процесі соціальної взаємодії та пов'язані з соціальними цінностями» (Самкова, 2017: 6). Зарубіжні дослідження в галузях соціальної і педагогічної психології присвячені переважно професійним стереотипам медичних працівників (Flinton, 2021; Sollami, Caricati, & Mancini, 2015; Thurston, Chesson, Harris, & Ryan, 2017). У цих роботах за допомогою емпіричного методу опитування й анкетування визначаються якості представників певних медичних професій, що піддаються стереотипізації. У вітчизняній психології досліджуються професійні стереотипи психолога (Самкова, 2017) і вчителя (Давидова, 2017). Соціальний стереотип професії розглядається як психологічний феномен та доводиться, що стереотипний образ професії передбачає взаємозв'язок особистісних, професійних та міжособистісних особливостей, що в результаті утворює цілісну картину, якій відповідає певний професіонал.

Проаналізувавши наукову літературу з теми, ми робимо спробу дати визначення поняттям соціального й професійного стереотипу з проєкцією на лінгвістику, зокрема когнітивну. **Соціальний стереотип** – це сукупність відносно стійких, оцінних уявлень про типові ознаки представника певної соціальної групи або групи загалом, відображених у соціальній свідомості, культурно детермінованих і зафіксованих у мові. Серед типових ознак є такі: якості, соціальні ролі, діяльність, цінності, стани, емоції тощо, що вважаються характерними для певної соціальної групи або її представника. Відповідно, **професійний стереотип** ми тлумачимо як сукупність відносно стійких, оцінних уявлень про типові ознаки представника певної професії або професії загалом, відображених у соціальній свідомості, культурно детермінованих і зафіксованих у мові. Підвидом професійного

стереотипу є професійний стереотип спортсмена, що узагальнює та формує його образ, охоплюючи сукупність усіх якостей, характерних для загального професійного стереотипу. У **структурі професійного стереотипу спортсмена** ми виокремлюємо два блоки компонентів:

1. Ознаки, що піддаються стереотипізації: професійна роль, пов'язана з виконанням професійних обов'язків; ціннісні пріоритети; фізичні, вольові, інтелектуальні, моральні та інші особистісні якості, необхідні для реалізації професійної ролі; поведінка професіонала, зокрема комунікативна; взаємовідносини між професіоналами; стани, емоції тощо.

2. Аксіологічні ознаки, що являють собою оцінку, ставлення, емоційне сприйняття стереотипізованих ознак професіонала або професії загалом: раціональна оцінка (позитивна/негативна) типових ознак професіонала; емоційна оцінка (позитивна/негативна) типових ознак професіонала.

Услід за Г. Патнемом (Putnam, 1975) ми вважаємо, що стереотипні уявлення про феномени відображені в словникових дефініціях – як той мінімум інформації про феномен, який дозволяє носію мови розуміти та відповідно використовувати слово, що позначає цей феномен. Тому ми звернулися до компонентного аналізу значення лексичної одиниці *athlete* (саме вона використовується в американському варіанті англійської мови на позначення спортсмена), представленого в дефініціях словників (Collins, n.d., Merriam-Webster, n.d.). За результатами цього аналізу ми визначили такі стереотипні уявлення про спортсмена, зафіксовані в словниках: 1) професійна роль – (фізичне) тренування й участь/виступ у змаганнях ('trained in exercises, games, or contests'; 'trained or skilled in exercises, sports, or games'; 'competes in organized events'); 2) фізичні якості, необхідні для виконання цієї ролі, – фізична сила, витривалість, спритність тощо ('requiring physical strength, skill, stamina, speed, etc.'; 'agility'). Аналіз даних сполучуваності лексеми *athlete*, представлених у словнику сполучуваності (Oxford, 2009: 44), підтвердив виокремлену роль спортсмена (на це вказує сполучуваність *athlete* із дієсловами *train*, *compete*, *perform* та *play*), а також дозволив виявити аксіологічну ознаку – високу позитивну оцінку, яка зафіксована в численних прикметниках, що сполучаються з *athlete*: *elite, fine, good, great, Olympic, outstanding, talented, top, world-class*. Словник сполучуваності не дає негативних

оцінних прикметників, що сполучаються з *athlete*, що дає підставу для ствердження про перевагу позитивних традиційних (тих, що існують упродовж тривалого часу) стереотипів спортсмена, зафіксованих у лексикографічних джерелах. Проте треба перевірити це твердження й виявити інші стереотипи та ставлення до них спортсменів в американській лінгвокультурі шляхом аналізу сучасних уявлень, зафіксованих у комунікації, зокрема інтерв'ю з американськими професійними спортсменами, їхніми тренерами (у минулому також професійними спортсменами) та медиками, які надають послуги спортсменам. Слід зазначити, що традиційні стереотипи зазвичай виражені в питаннях і коментарях інтерв'юера як представника суспільної думки, які або підтверджуються, або спростовуються спортсменами й тренерами.

У дослідженні обраних інтерв'ю було виявлено стереотипні уявлення про професійну роль, ціннісні пріоритети, фізичні, вольові, моральні та інтелектуальні якості спортсменів, що складають блок компонентів стереотипізованих (типових) ознак. Розглянемо поетапно кожен із них і визначимо їхню оцінку, що утворює аксіологічний блок компонентів стереотипу.

Професійна роль – фізичне тренування й участь/виступ у змаганнях – та пов'язані з нею **ціннісні пріоритети** – перемога в змаганнях, досягнення найвищих результатів – є визначальними для багатьох стереотипних якостей професійного спортсмена, зокрема фізичних і вольових, та зазвичай вербалізуються в інтерв'ю разом із ними. За аксіологічною ознакою ці компоненти є позитивними. Відповідне стереотипне судження «Професійні спортсмени тренуються наполегливо/інтенсивно для досягнення найвищих результатів (у змаганнях)» вербалізовано в цьому фрагменті: *The most important thing is to reconsider one's daily routine, and the working program for a professional athlete is WHAT's going to improve their performance – that's what the athletes are usually interested in…* (WatchMojo.com, 2010). Професійну роль конкретизовано як перегляд щоденного розпорядку тренувань (*to reconsider one's daily routine*), ціннісний пріоритет/орієнтир – як підвищення продуктивності (*to improve their performance*). Позитивну оцінку вербалізовано оцінною лексикою *the most important thing, interested* та наголосом на слові *WHAT* (що є індикатором комунікативної значущості інформації). На стереотипність указує прислівник частотності *usually*.

В аналізованих інтерв'ю вербалізовано такі взаємопов'язані стереотипізовані **фізичні якості** професійного спортсмена: **гарна фізична форма** та **гарне фізичне здоров'я**. Відповідне стереотипне судження – «Професійні спортсмени мають гарну фізичну форму/ гарне фізичне здоров'я». Наприклад, стереотип вербалізовано як у назві інтерв'ю "How to Get Fit Like a Professional Athlete" (WatchMojo.com, 2010): форма порівняння *fit like a professional athlete* указує на спортсмена як еталон гарної фізичної форми (є індикатором стереотипності), так і в самому інтерв'ю: *real solid athletes performing well within a real challenging workout.* Оцінний прикметник *solid* указує на неперевершену фізичну форму спортсменів, що тренуються кожного дня. Прикметник *real* є індикатором стереотипності. Зазвичай спортсмени погоджуються із цим стереотипом та часто пояснюють, що вони роблять для підтримки гарної форми: *I do jogging two times a week and I also do a weightlifting session two times a week and I play basketball once in a while with friends* (DW News, 2013).

Проявом стереотипу про гарне фізичне здоров'я спортсмена є припущення, що спортсмени мають гарний імунітет завдяки здоровому способу життя, зокрема правильній дієті й достатньому сну, і майже не хворіють: *The majority of athletes are very good at sleeping – it has been demonstrated that they perform better if they get enough sleep at night. This is one of the strong reasons why athletes usually have a good immune system* (UMN Health, 2014). Індикатори стереотипності – *majority* та *usually.* Це стереотипне уявлення є притаманним передусім медикам, що консультують спортсменів, – нутриціологам, дієтологам, експертам зі сну тощо.

Слід зазначити, що стереотипи про ідеальні фізичну форму та здоров'я професійного спортсмена можуть спростовуватися деякими спортсменами: *It's hard when you have an injury that people can't see. I hated my body changing. <...> Female athletes have pressure from society and Instagram to look one way and then we have pressure from our team and the sports world to look another way. As my body started to get bigger, I could hear my mind saying: "Don't eat this, don't eat that" or "Go run an extra two miles" even after practice ended* (Popsugar, 2018). Спортсменка (волейболістка) використовує лексему *injury* в метафоричному значенні для позначення проблеми зі здоров'ям – переїдання, що є наслідком дієти та силових тренувань для нарощування м'язів, які від неї вимагав

тренер для досягнення «ідеальної» фізичної форми, необхідної для високих досягнень у спорті. Ця лексема, а також інші емоційно-оцінні лексеми (*hard*, *hated*, *pressure*) свідчать про негативну раціональну й емоціональну оцінку спортсменкою свого стану.

Предметом обговорення низки інтерв'ю (TheRichest, 2016; ESPN, 2020; Popsugar, 2018) є проблеми з психічним здоров'ям професійних спортсменів (тривога та депресія), що свідчить про існування відповідного альтернативного стереотипу «Професійні спортсмени мають/схильні мати проблеми з психічним здоров'ям». Наприклад, плавчиня Еллісон Шмітт пережила депресію, спричинену надмірною увагою до її успіху, що позначилося на її спортивних результатах: *Allison Schmitt is a competitive swimmer specializing in freestyle events. <…> Following her success at the London Games, she became overwhelmed by the attention she was receiving and began to feel anxious and depressed. These feelings began to affect her swimming results, which caused the depression to worsen* (TheRichest, 2016). Відомий американський спортсмен Майкл Фелпс у розпачі згадує про депресію, яку йому вдалося подолати: *I had no self-esteem, no self-worth. For a moment, I thought it was going to be the end of my life, literally* (ESPN, 2020). Інтерв'юер описує спортсмена таким чином: *"Competing at five Olympics, Michael Phelps won 23 gold medals. In the water he was a spectacular force, but out of the pool life was often more challenging. Michael spent 45 days here, at The Meadows, a behavioral rehabilitation facility, where he was treated for anxiety and depression"* (ESPN, 2020). Лексичні одиниці *a spectacular force* та *challenging* протиставляють професійне (надзвичайно успішне) та особисте (дуже складне, зокрема через депресію) життя Майкла.

В аналізованих інтерв'ю вербалізовано такі взаємопов'язані стереотипізовані **вольові якості** професійного спортсмена, необхідні для реалізації професійної ролі: **працьовитість/наполегливість** (hard work), **витривалість** (stamina), **змагальність** (competitiveness) та **відданість справі** (dedication and commitment). Стереотипне судження «Професійні спортсмени працьовиті/наполегливі» спостерігається в цьому фрагменті: *So, what is the best approach to create a professional athlete? <...> The other more important factor is the intensity – how high or how hard they're pushing themselves, they will do their best to perform as well as they can. So, when you mix high-quality exercises and you're mixing high intensity and high effort, you can have very good success after that*

(WatchMojo.com, 2010). Мовні одиниці, що вербалізують стереотип, – *high intensity, high effort, to create a professional athlete, to push oneself*. Прикладом вербалізації витривалості є: *If you are a very experienced athlete, you can train up to 5 times a week. The more you're used to doing a specific sport, the faster you recover from a training session* (DW News, 2013). Індикаторами стереотипності є структура умовного речення та компаративна структура (the … the …), що фіксують причинно-наслідкові відношення. Наступний фрагмент фіксує одразу декілька компонентів стереотипу спортсмена: змагальність як вольову якість (*a competitive edge*), професійну роль разом із наполегливістю (*training hard*), ціннісний пріоритет (*to achieve peak performance*), високу позитивну оцінку (*elite athletes*): *Elite athletes are always looking for a competitive edge, training hard to achieve peak performance …* (The Economist, 2017). Індикатором стереотипності є прислівник частотності *always*. Наведемо також приклади вербалізації відданості справі: *The question comes up: what's the defining quality that makes Phelps who he is? It's obviously got to have some level of physical talent to go that fast, and the coaches say that's commitment …* (Aktive, 2017); *And when we do get to training, it's 100 percent commitment…* (The Economist, 2017). В обох прикладах лексема *commitment* є ключовою і наголошує на важливості для спортсменів бути відданими своїй справі.

Виявлені стереотипні вольові якості професійного спортсмена отримають високу позитивну оцінку, роблять спортсменів взірцями для наслідування (*Role Models*) та допомагають їм долати виклики (*Despite these challenges, they push through and conquer them*): *Athletes are very often seen as Role Models due to their dedication and commitment to their sport, but there are some that have an added challenge to overcome. Despite these challenges, they push through and conquer them, proving there is always hope* (TheRichest, 2016).

Слід зазначити, що позитивні вольові якості зазвичай підтверджуються професійними спортсменами. Загальна позитивна оцінка професійного спортсмена (як професіонала в спорті, так і людини в інших справах) підтверджується самими спортсменами: *When I decided that sports was going to be something I wanted to do, I started to read about the history of sport, about the guys who not only were phenomenal in their respective sport, but also what they did outside of sport that made them so transcendent* (Good Morning America, 2016). Прикметники *phenomenal*

та *transcendent* фіксують високий ступінь позитивної оцінки спортсмена, винятковість якості.

Інтелектуальні якості професійних спортсменів не дуже високо оцінюються спільнотою, що відображено в стереотипному судженні «Спортсмени – малоосвічені люди»: *It's frustrating because a lot of people say or get upset about student athletes and say that they're not focused on school and they're not taking advantage of the opportunity they're given…* (Rickie Edison, 2015). Водночас в інтерв'ю дається виправдання спортсменів щодо їхнього небажання вчитися: *You get out at 7:30 or so and you get a test on the next day, you're dead tired from practice and you still have to study just as hard as everybody else every day and get all the same work done* (Rickie Edison, 2015).

Отже, цей стереотип спростовується тренерами й спортсменами. Дані багатьох інтерв'ю свідчать про те, що більшість професійних спортсменів є всебічно обізнаними: *While a degree in civil engineering, Granger can do quite a bit off the basketball court. Rondo is extremely talented in mathematics and even helped teach students Algebra during his time with the Boston Celtics* (Fresh 26, 2016). В інтерв'ю "Athletes Fighting for Education" (The Players' Tribute, 2018) спортсмени висловлюють свою думку щодо ролі освіти в їхньому житті: *I think education plays a huge part in helping people achieve their dreams. You have the power to impact this entire world by starting first in your community. I believe education is the centerpiece of everything that kind of ails us in society*. Також виявлено приклад професійного спортсмена з вищою освітою: *Kelly Olynyk who now plays for the Miami Heat went to college in Gonzaga. Before he entered the league, he actually got his bachelor's in accounting* (Bettis, 2018). Отже, матеріали інтерв'ю підтверджують хибність стереотипу про низькі інтелектуальні якості спортсменів.

В інтерв'ю також вербалізується стереотип про **обмеженість інтересів** (зокрема спортивних) – «Професійні спортсмени цікавляться лише тим видом спорту, яким займаються»: *I have a lot of respect for rugby players who play that sport with no pads on. I love watching it, but I don't know too much about it… The try? I have no idea what the try is. Is that when they kick the ball?* (World Rugby, 2014). Однак низка інтерв'ю (ESPN, 2017; Laird's Training, 2016) є прикладами спростування стереотипу. Професійний американський баскетболіст Джейлен Роуз наголошує на тому, що, окрім баскетболу, йому дуже подобається футбол:

Interviewer: There's the feeling that even casual sportsmen feel that the NBA is closing a gap becoming the most public sport in America – why do we feel that way? Jalen: That's not a true sample, sorry. Also, you ask what their favorite sport is, guess what, my favorite sport is football! (ESPN, 2017).

Стереотип про обмеженість спортивних інтересів «ламається» і в цьому фрагменті: *When I was growing up, I was playing multiple sports. I firmly believe the more sports you're playing at an early age, the more motor skills you're learning, the more the athleticism is going to develop. If you're just a one-sport-athlete, you're going to be behind the eight ball* (Laird's Training, 2016). Водночас фіксується стереотип про гарну фізичну форму (*motor skills*, *athleticism*), можливу за умови заняття декількома видами спорту. Ідіома *to be behind the eight ball* вказує на конкуренцію між спортсменами. Усвідомлення спортсменами (*I firmly believe*) необхідності/важливості займатися різними видами спорту підтверджує хибність стереотипу про обмеженість спортивних інтересів.

Чесність як стереотипізована **моральна якість** професійного спортсмена отримує неоднозначну оцінку в американській лінгвокультурі. Ця якість пов'язана з проблемою допінгу. У суспільстві існує стереотип «Професійні спортсмени вживають допінг для досягнення найвищих результатів», що піддає сумніву їхню чесність: *And he gives up – not because he wants to, but because the training is too much for him, nothing works out <…> Do you really have to train this crazy in order to be on top of the world? And how can you cope with these loads without doping? It is not possible without doping* (Aram Training, 2019). Отже, суспільство припускає використання допінгу професійними спортсменами через надмірні навантаження.

Проте спортсмени спростовують цей стереотип, висловлюючи негативне ставлення до допінгу: *Many athletes are opposed to taking shortcuts to achieve victory. We know that if we want to compete really well come the summer, then we have to train really hard in the winter* (The Economist, 2017). В інтерв'ю «"Get Him Out" – Athletes React to the Doping Ban of Alberto Salazar» (Runner's World, 2019) декілька спортсменів висловлюються щодо вживання іншим спортсменом допінгу, категорично засуджуючи це: *Get him out – that's my reaction. If you cheat, you get banned. I'm a believer in lifetime bans. I wish it was longer. Don't cheat; I wish everyone was clean. There's going to be more clean athletes going forward, then it's a good thing* (Runner's World, 2019). Імператив *Don't cheat*

свідчить про необхідність бути чесним у професійному спорті. Колокація *a clean athlete* метафорично вказує водночас на відсутність допінгу в організмі та чесність спортсмена.

Висновки

Здійснений аналіз дозволяє зробити такі висновки. Когнітивна структура професійного стереотипу спортсмена містить два блоки компонентів: 1) ознаки, що піддаються стереотипізації: професійна роль, ціннісні пріоритети, фізичні, вольові, інтелектуальні та моральні якості спортсменів; 2) аксіологічні ознаки: раціональна й емоційна оцінка стереотипізованих ознак. Визначальними компонентами структури є взаємопов'язані професійна роль спортсмена (фізичне тренування й участь/виступ у змаганнях) і ціннісні пріоритети (перемога в змаганнях, досягнення найвищих результатів), які відображено в позитивному стереотипному судженні «Професійні спортсмени тренуються наполегливо/інтенсивно для досягнення найвищих результатів (у змаганнях)», притаманному американській лінгвокультурі. Ці компоненти зумовлюють стереотипізацію інших ознак, що отримують різну оцінку в американському суспільстві.

Загалом виявлено перевагу позитивних стереотипів спортсмена, зафіксованих як в лексикографічних джерелах, так і в аналізованих інтерв'ю. За даними аналізу інтерв'ю зі спортсменами, тренерами й медиками, фізичні якості спортсмена – гарна фізична форма та фізичне здоров'я – і вольові – працьовитість/наполегливість, витривалість, змагальність та відданість справі –зазвичай позитивно (раціонально й емоційно) оцінюються американцями. Інтелектуальні якості, зокрема малоосвіченість і обмеженість спортивних інтересів, отримують негативну оцінку. Чесність як моральна якість пов'язана з негативним стереотипом про те, що професійні спортсмени вживають допінг для досягнення найвищих результатів, що є нечесним. Негативним є також стереотип про проблеми із психічним здоров'ям професійного спортсмена. Визначено, що позитивні стереотипи зазвичай підтверджуються професійними спортсменами, хоча деякі можуть спростовуватися (зокрема про гарну фізичну форму й здоров'я). Більшість негативних стереотипів спростовується спортсменами й тренерами з використанням аргументації, що свідчить про суб'єктивну думку більшості людей стосовно спортсменів та, відповідно, про хибність певних стереотипів і незастосовність до всіх спортсменів.

У вербалізації виявлених компонентів структури професійного стереотипу спортсмена переважають оцінна лексика (загальнооцінна та частковооцінна), емотивна лексика, лексика з метафоричним значенням, зі значенням високого ступеня та винятковості якості. Індикаторами стереотипності суджень та оцінок є лексеми *real, true*, квантифікатори (*all, most, many, a lot of, majority*), прислівники частотності (*always, usually*), структура умовного речення та компаративна структура (*the … the …*).

ЛІТЕРАТУРА

1. **Давидова**, О. В. (2017). Психологічні особливості впливу педагогічних стереотипів на професійну діяльність учителя. (Автореф. дис. … канд. психол. наук). Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2. **Мандич**, Т. М. (2023). Лексико-семантична вербалізація концептосфери СПОРТ у сучасному українському медійному просторі. (Дис. … канд. філол. наук). Івано-Франківськ: Херсонський державний університет. 3. **Подуфалова**, Т. В. (2023). Відображення стереотипу військового в англомовних цитатах відомих особистостей. У *На перетині культур: сучасні тенденції в міжнародній комунікації*: тези доповідей Міжнародної науково-практичної дистантної конференції (с. 106–111). Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Узято з http://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/zbirniki_konf/28.04.2023.pdf 4. **Самкова**, О. М. (2017). Трансформація соціального стереотипу професії у процесі навчання та практичної діяльності психолога (Автореф. дис. … канд. психол. наук). Сєвєродонецьк: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. 5. **Akranglyte**, G., Andriukaitienė, R., & Bilohur, V. (2020). Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media (continuation of the article № 2, 2019). *Humanities Studies*, 3 (80), 92–111. https://doi.org/10.26661/hst-2019-3-80-07 6. **Bartmiński**, J. What does it mean for stereotypes to «reside in language»? (2017). In A. Dąbrowska, W. Pisarek, & G. Stickel (Eds.), *Stereotypes and linguistic prejudices in Europe: Contributions to the EFNIL Conference 2016 in Warsaw* (pp. 115–135). Research Institute for Linguistics. Retrieved from http://www.efnil.org/documents/conference-publications/warsaw-2016/EFNIL-Warsaw-16-Bartminski.pdf. 7. ***Collins** English Dictionary*. (n.d.). Retrieved from https://www.collinsdictionary.com 8. **Flinton**, D. (2021). Auto- and hetero-stereotypes in radiography students: Perspectives and comparisons. *Journal of Radiotherapy in Practice, 20* (1), 4–11. https://doi.org/10.1017/S1460396920000060 9. **Lippmann**, W. (with Curtis, M.). (1991). *Public Opinion*. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers. (Original work published 1922.) Retrieved from https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf. 10. **Lyubymova**, S. (2018). A professional identity stereotype in a cognitive linguistic aspect. *Rhetoric and Communications E-journal*, *34*. Retrieved from http://journal.rhetoric.bg. 11. ***Merriam-Webster** Dictionary*. (n.d.). Retrieved from https://www.merriam-webster.com 12. **Niebrzegowska-Bartmińska**, S. (2013). Stereotypes and values in the linguistic worldview. In A. Glaz, D. Danaher, & P. Lozowski (Eds.), *The Linguistic Worldview: Ethnolinguistics, Cognition, and Culture* (pp. 199–214). Versita. 13. ***Oxford** Collocations Dictionary for Students of English*. (2009). Oxford: Oxford University Press. 14. **Pelepeichenko**, L., & Podufalova, T. (2020). Linguistic

and communicative factors in the formation and destruction of professional military officer stereotypes. *SKASE Journal of Literary and Cultural Studies [online], 2 (2),* 41–58. Retrieved from http://www.skase.sk/Volumes/SJLCS04/pdf_doc/04.pdf. 15. **Podufalova**, T. (2022). Professional Stereotypes in Terms of Linguistics. In *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи [Електронне видання]: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. для науковців, викладачів, учителів, здобувачів вищої освіти, Харків, 18 трав. 2022 р.* (pp. 188–192). Харків: Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Retrieved from https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7487 16. **Putnam**, H. (1975). The Meaning of "Meaning". In K. Gunderson (Ed.), *Language, mind, and knowledge. Minnesota studies in the philosophy of science*, vol. 7 (pp. 131–193). Minneapolis: University of Minnesota Press. Retrieved from https://hdl.handle.net/11299/185225 17. **Sollami**, A., Caricati, L., & Mancini, T. (2015). Ambivalent stereotypes of nurses and physicians: impact on students' attitude toward interprofessional education. *Acta Biomedica Atenei Parmensis*, *86 (1Suppl),* 19–28. Retrieved from https://www.mattioli1885journals.com/index.php/actabiomedica/article/view/4299 18. **Thurston**, M. M., Chesson, M. M., Harris, E. C., & Ryan, G. J. (2017). Professional Stereotypes of Interprofessional Education: Naive Pharmacy and Nursing Students. *American Journal of Pharmaceutical Education*, *81*(5), Article 84. https://doi.org/10.5688/ajpe81584

REFERENCES

1. **Davydova**, O. V. (2017). Psykholohichni osoblyvosti vplyvu pedahohichnykh stereotypiv na profesiinu diialnist uchytelia [Psychological Peculiarities of Pedagogical Stereotypes Impact on the Teacher's Professional Activity]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka [in Ukrainian]. 2. **Mandych**, T. M. (2023). Leksyko-semantychna verbalizatsiia kontseptosfery SPORT u suchasnomu ukrainskomu mediinomu prostori [Lexical and Semantic Verbalization of the Conceptosphere SPORT in Modern Sports Media Space]. *Candidate's thesis*. Ivano-Frankivsk: Khersonskyi derzhavnyi universytet [in Ukrainian]. 3. **Podufalova**, T. V. (2023). Vidobrazhennia stereotypu viiskovoho v anhlomovnykh tsytatakh vidomykh osobystostei [Reflection of the Military Officer Stereotype in English-language Quotes from Famous Personalities]. *Na peretyni kultur: suchasni tendentsii v mizhnarodnii komunikatsii: tezy dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi dystantnoi konferentsii – At the Crossroads of Cultures: Modern Trends in International Communication: Abstracts of Reports of the International Scientific and Practical Distance Conference* (pp. 106–111). Kharkiv: Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho. Retrieved from http://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/zbirniki_konf/28.04.2023.pdf [in Ukrainian]. 4. **Samkova**, O. M. (2017). Transformation of the social stereotype of the profession in the process of training and practical activity of a psychologist [Transformation of Social Stereotypes of Profession in Teaching and Practical Activity of the Psychologist]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Sievierodonetsk: Skhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet imeni Volodymyra Dalia [in Ukrainian]. 5. **Akranglyte**, G., Andriukaitienė, R., & Bilohur, V. (2020). Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media (continuation of the article №2, 2019). *Humanities Studies, 3 (80),* 92–111. https://doi.org/10.26661/hst-2019-3-80-07 [in English]. 6. **Bartmiński**, J. What does it mean for stereotypes to «reside in language»? (2017). In A. Dąbrowska, W. Pisarek, & G. Stickel (Eds.), *Stereotypes and linguistic prejudices in Europe: Contributions to the EFNIL Conference 2016 in Warsaw* (p. 115–135). Research Institute for Linguistics. Retrieved from http://www.efnil.org/documents/

conference-publications/warsaw-2016/EFNIL-Warsaw-16-Bartminski.pdf. [In English]. 7. ***Collins*** *English Dictionary*. (n.d.). Retrieved from https://www.collinsdictionary.com [In English]. 8. **Flinton**, D. (2021). Auto- and hetero-stereotypes in radiography students: Perspectives and comparisons. *Journal of Radiotherapy in Practice, 20*(1), 4–11. https://doi.org/10.1017/S1460396920000060 [in English]. 9. **Lippmann**, W. (with Curtis, M.). (1991). *Public Opinion*. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers. (Original work published 1922.) Retrieved from https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf. [in English]. 10. **Lyubymova**, S. (2018). A professional identity stereotype in a cognitive linguistic aspect. *Rhetoric and Communications E-journal*, *34*. Retrieved from http://journal.rhetoric.bg. [in English]. 11. ***Merriam-Webster*** *Dictionary*. (n.d.). Retrieved from https://www.merriam-webster.com [in English]. 12. **Niebrzegowska-Bartmińska**, S. (2013). Stereotypes and values in the linguistic worldview. In A. Glaz, D. Danaher, & P. Lozowski (Eds.), *The Linguistic Worldview: Ethnolinguistics, Cognition, and Culture* (pp. 199–214). Versita. [in English]. 13. ***Oxford*** *Collocations Dictionary for Students of English*. (2009). Oxford: Oxford University Press. [in English]. 14. **Pelepeichenko**, L., & Podufalova, T. (2020). Linguistic and communicative factors in the formation and destruction of professional military officer stereotypes. *SKASE Journal of Literary and Cultural Studies [online], 2(2),* 41–58. Retrieved from http://www.skase.sk/Volumes/SJLCS04/pdf_doc/04.pdf. [in English]. 15. **Podufalova**, T. (2022). Professional Stereotypes in Terms of Linguistics. In *Suchasni filolohichni i metodychni studii: problematyka i perspektyvy [Elektronne vydannia]: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. dlia naukovtsiv, vykladachiv, uchyteliv, zdobuvachiv vyshchoi osvity, Kharkiv, 18 trav. 2022 r. – Modern Philological and Methodological Studies: Issues and Prospects [Electronic Edition]: The Proceedings of the International Scientific Conference for Scholars, Academics, Teachers and Higher Education Students, Kharkiv, 18 May, 2022* (pp. 188–192). Kharkiv: Kharkiv. nats. ped. un-t imeni H. S. Skovorody. Retrieved from https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7487 [in English]. 16. **Putnam**, H. (1975). The Meaning of "Meaning". In K. Gunderson (Ed.), *Language, mind, and knowledge. Minnesota studies in the philosophy of science*, vol. 7 (pp. 131–193). Minneapolis: University of Minnesota Press. Retrieved from https://hdl.handle.net/11299/185225 [in English]. 17. **Sollami**, A., Caricati, L., & Mancini, T. (2015). Ambivalent stereotypes of nurses and physicians: impact on students' attitude toward interprofessional education. *Acta Biomedica Atenei Parmensis*, *86(1Suppl),* 19–28. Retrieved from https://www.mattioli1885journals.com/index.php/actabiomedica/article/view/4299 [in English]. 18. **Thurston**, M. M., Chesson, M. M., Harris, E. C., & Ryan, G. J. (2017). Professional Stereotypes of Interprofessional Education: Naive Pharmacy and Nursing Students. *American Journal of Pharmaceutical Education*, *81*(5), Article 84. https://doi.org/10.5688/ajpe81584 [In English].

ДЖЕРЕЛА / SOURCES

1. **Aktive**. (2017, November 14). *Can You Coach Commitment* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Ykkui59ml0g 2. **Aram** Training. (2019, April 1). *The Truth about Doping – Why Athletes Do It* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=qph6vgWOd7E 3. **Bettis**. (2018, June 9). *Ten NBA Players Who Have a College Degree* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=vjVI064nKPQ 4. **DW News**. (2013, July 5). *How to Get the Most out of Exercise* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=RUbpO_x7nXM 5. **ESPN**. (2017, September 13). *Is Basketball Trending to Become America's Favorite Sport?* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=17IYDKGUwNU 6. **ESPN**. (2020, May 18). *Michael Phelps Opens*

up about his Struggles with Mental Health [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=gea6HOo6ZEM 7. **Fresh** 26. (2016, February 28). *NBA Players Who You Didn't Know Are Incredibly Smart* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=7OsBOrufHnA 8. **Good** Morning America. (2016, December 13). *LeBron James Interview at the Sports Illustrated Awards* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=iehlKbIuxTY 9. **Laird's** Training. (2016, October 12). *One-Sport Athlete vs Multi-Sport Athlete* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=u3rlLQ3nS-Q 10. **Popsugar**. (2018, March 27). *USC Volleyball Star Talks Eating Disorders and Mental Health in Female Athletes* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Qqdbzqpc3QM 11. **Rickie** Edison. (2015, May 17). *Richard Sherman: Student Athlete Education* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=eP0FYeO1N2A 12. **Runner's** World. (2019, October 2). *"Get Him Out" – Athletes React to the Doping Ban of Alberto Salazar* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=6H6nqKL1xzY 13. **The Economist**. (2017, March 13). *Gene Editing and the Future of Doping in Sport* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=s6IFWBH6_fs 14. **The Players'** Tribute. (2018, November 28). *Athletes Fighting for Education* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=AK4q47xFEu0 15. **The Richest**. (2016, September 11). *Ten Athletes with Serious Mental Disorders* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=59kVwZA6Q7U 16. **UMN** Health. (2014, February 7). *Sleep Improves Athletic Performance* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=AmUsbGViYmA 17. **WatchMojo.com**. (2010, April 22). *How to Get Fit Like a Professional Athlete* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=j-YC3e_Sop4 18. **World** Rugby. (2014, September 5). *American Football (NFL) vs. Rugby* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=XfymJYn1BXc

Подуфалова Тетяна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри практики англійського усного і писемного мовлення, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, Україна.

E-mail: podufalova.tv@hnpu.edu.ua

https://orcid.org/0000-0002-0504-2707

Podufalova, Tetiana – PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor in the Department of English Speech and Writing, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, 29 Alchevskykh St., Kharkiv, 61002, Ukraine.

Дата першого надходження статті до видання – 28 березня 2026 р.
Дата прийняття статті до друку після рецензування – 20 квітня 2026 р.
Дата публікації статті у виданні – 25 квітня 2026 р.

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Подуфалова Т. В. Професійний стереотип спортсмена в американській лінгвокультурі (на матеріалі інтерв'ю зі спортсменами, тренерами й медиками на YouTube-каналах). Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2026. Вип. 64. С. 206–222. DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.64.15

APA: Подуфалова, Т. В. (2026). Професійний стереотип спортсмена в американській лінгвокультурі (на матеріалі інтерв'ю зі спортсменами, тренерами й медиками на YouTube-каналах). *Лінгвістичні дослідження, 64,* 206–222. DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.64.15